

Pestprotocol SBO de Wissel

Pestprotocol SBO de Wissel

Versie 2, 2011

Inhoud

Traditioneel pesten

- 1.1 *Doelstelling van het protocol*
- 1.2 *Voorwaarden voor beleid*
- 1.3 *Wat wordt er onder pesten verstaan?*
- 1.4 *Signalen dat een kind gepest wordt*
- 1.5 *Activiteiten in het kader van preventie*
- 1.6 *Als er dan toch gepest wordt*
- 1.7 *Als het pesten door blijft gaan*
- 1.8 *Sanctiebeleid*
- 1.9 *Adviezen voor ouders*

Digitaal pesten

- 2.1 *Doelstelling van het protocol*
- 2.2 *Voorwaarden voor beleid*
- 2.3 *Wat wordt er onder 'digitaal pesten' verstaan?*
- 2.4 *Signalen dat een kind gepest wordt*
- 2.5 *Activiteiten in het kader van preventie*
- 2.6 *Als er dan toch gepest wordt*
- 2.7 *Als het pesten door blijft gaan*
- 2.8 *Sanctiebeleid*

TRADITIONEEL PESTEN

1.1 Doelstelling van het beleid

We willen streven naar een pestvrije school. We vinden dat we er alles aan moeten doen om de aan onze zorg toevertrouwde kinderen een zo veilig mogelijke omgeving te garanderen, zodat ze zich optimaal ontwikkelen.

Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.

Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan.

1.2 Voorwaarden voor beleid

Om pestgedrag te kunnen voorkomen en/of aanpakken voldoen we aan de volgende voorwaarden:

- ❖ Leerlingen, onderwijzend en niet onderwijzend personeel en ouders zien pesten als een probleem. Het pesten gebeurt meestal stiekem en buiten het gezichtsveld van leerkrachten. Het is belangrijk dat het door ouders, leerlingen en anders betrokkenen gemeld wordt bij de leerkracht, zodat we er samen verantwoordelijk voor zijn.
- ❖ SBO de Wissel wil pesten voorkomen. We zijn preventief bezig en wachten niet op pestproblemen.
- ❖ De leerkrachten op SBO de Wissel kunnen pesten signaleren. De leerkrachten nemen naar aanleiding daarvan ook duidelijk stelling.
- ❖ Op SBO de Wissel praten we niet alleen over pesten, maar passen afspraken en omgangsregels toe in concreet gedrag en in concrete situaties. Op deze wijze wordt kennis omgezet in een vaardigheid om positief met elkaar om te kunnen gaan.
- ❖ In de houding van alle medewerkers lezen kinderen af, dat er respect is voor elkaar en voor alle kinderen op SBO de Wissel. Wij laten in ons gedrag duidelijk zien wat SBO de Wissel verstaat onder een veilige school.
- ❖ SBO de Wissel beschikt over een herkenbare aanpak: de Gouden Regel ("We gaan respectvol met elkaar om; Je mag elkaar niet storen, niet door je gedrag, je houding of je taalgebruik!") is bij alle medewerkers, leerlingen en ouders bekend. Voor sancties verwijzen we naar hoofdstuk 1.8, waarin het stappenplan bij overtreding van de Gouden Regel wordt beschreven.
- ❖ Als ouders/verzorgers menen dat de school in gebreke is gebleven bij het oplossen van een pestprobleem volgens dit protocol, kunnen zij onze vertrouwenspersoon inschakelen. Deze maakt melding bij de klachtencommissie die het probleem onderzoekt, deskundigen raadpleegt en het bevoegd gezag adviseert.

1.3 Wat wordt er onder pesten verstaan?

Als we het over pesten hebben, denken we aan zaken als:

- ❖ Buitengesloten worden of genegeerd (doen alsof je niet bestaat);

-
- ❖ Uitgescholden worden vanwege het anders zijn, bv. kleding, uiterlijk, gedrag;
 - ❖ Door één of meerdere kinderen in elkaar geslagen worden;
 - ❖ Bedreigd worden, dat je in elkaar geslagen wordt als je de volgende keer geen geld, snoep of iets dergelijks meeneemt.

Kenmerken van pestgedrag:

- ❖ Pesten gebeurt berekend, men wil bewust iemand kwetsen of kleineren;
- ❖ Pesten gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf);
- ❖ Pesten is een ongelijke strijd: 'De pestkop ligt altijd boven';
- ❖ De pestkop heeft geen positieve bedoelingen; hij/zij wil pijn doen, vernielen of kwetsen;
- ❖ Het pesten gebeurt meestal door een groep (pestkop, meelopers en supporters) tegenover een geïsoleerd slachtoffer;
- ❖ Pesten heeft meestal een vaste structuur; pestkoppen zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers.

Mogelijke gevolgen:

- ❖ Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als geestelijk) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook heel lang naslepen;
- ❖ Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen; het herstel verloopt moeizaam;
- ❖ Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind;
- ❖ Het is demotiverend voor een lerende omgeving als een groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat: iedereen is angstig en men wantrouwt elkaar; men is weinig open of spontaan; men telt weinig of geen echte vrienden binnen de groep.

1.4 Signalen dat het kind gepest wordt

Dit kunnen o.a. zijn:

- ❖ Altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen;
- ❖ Zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot;
- ❖ Een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven;
- ❖ Briefjes doorgeven;
- ❖ Beledigen;
- ❖ Opmerkingen maken over huidskleur, haardracht of kleding;
- ❖ Isoleren;
- ❖ Buiten school opwachten, slaan of schoppen;
- ❖ Naar het huis van het slachtoffer gaan;
- ❖ Bezittingen afpakken;
- ❖ Schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer.

Deze lijst kun je nog verder uitbreiden. Je kunt het zo gek niet bedenken of volwassenen en dus ook leerlingen hebben het bedacht. Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen.

1.5 Activiteiten in het kader van preventie

Met interactie, instructie en klassenmanagement scheppen we de voorwaarden voor een pedagogisch klimaat waarin elk kind tot zijn recht komt. Als we daar stap voor stap verbeteringen in aanbrengen, werken we ook aan veiligheid.

Hoe werken we daar in de klas aan?

- ❖ De manier waarop we met kinderen omgaan;
- ❖ De manier waarop we de kinderen bij de les betrekken hen aanmoedigen, helpen, corrigeren, het gevoel geven dat ze ook fouten mogen maken;
- ❖ De manier waarop we rekening houden met verschillen tussen kinderen;
- ❖ De manier waarop we het werken in de groep organiseren;
- ❖ In elke groep worden de afspraken en regels aan het begin van het schooljaar door de groep gemaakt en op papier gezet. De afspraken hangen duidelijk zichtbaar op in het lokaal. (Waar mogelijk worden afspraken geformuleerd naar gewenst / verwacht gedrag.)

Welke afspraken zijn er gemaakt met betrekking tot het toezicht tijdens de pauzes?

- ❖ Er is altijd voldoende toezicht (minimaal 2 personen): tenminste één leerkracht en daarnaast iemand van het onderwijsondersteunend personeel en indien aanwezig één of meer stagiaires;
- ❖ Per speelplaats hebben we een logboek. Daarin worden incidenten opgeschreven. Ook worden alle opmerkingen op de computer in het doorschrijffjournaal van de betreffende leerling genoteerd. Kinderen waarvan de naam regelmatig genoemd wordt, worden in eerste instantie uitgenodigd voor een gesprek. Afhankelijk van de ernst van de situatie wordt contact opgenomen met de ouders of wordt er een beroep gedaan op het sanctiebeleid zoals beschreven in hoofdstuk 1.8.

De afspraken en regels komen neer op het volgende:

- ❖ Je beoordeelt andere kinderen niet op hun uiterlijk;
- ❖ Je sluit een ander kind niet buiten van activiteiten;
- ❖ Je komt niet zonder toestemming aan de spullen van een ander kind;
- ❖ Je scheldt een kind niet uit en je verzint geen bijnamen;
- ❖ Je lacht een ander kind niet uit en je roddelt niet over andere kinderen;
- ❖ Je bedreigt elkaar niet en je doet elkaar geen pijn;
- ❖ Je accepteert een ander kind zoals hij of zij is;
- ❖ Je bemoeit je niet met een ruzie door zomaar een partij te kiezen;
- ❖ Als je zelf ruzie hebt, praat het eerst uit, lukt dat niet dan meld je dat bij de leerkracht;
- ❖ Als je ziet dat een kind gepest wordt, dan meld je dat bij de leerkracht. Dat is geen klikken!

Aanbod in lessen:

- ❖ De eerste 2 weken van ieder schooljaar staan in het teken van de inloopweken. Naast zelfstandig werken en een wisselend projectthema, is het vormen van een groep ("Samen");

-
- ❖ De SBO de Wissel werkt in alle groepen met het lesmateriaal van “Leefstijl”. Dit is een methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling. Eén van de doelen van deze methode is om kinderen inzicht geven in de verschillende rollen die ze kunnen hebben tijdens pesten; Alle thema’s worden op schoolniveau geïntroduceerd.
 - ❖ Alle groepen werken volgens de principes van SPOOR (SAMEN, POSITIEVE AANDACHT, ONVOORWAARDELIJK, OMGEVING en RESPECT.
 - ❖ Signalering van (on)gewenst gedrag;
 - ❖ De sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen wordt bijgehouden in het leerling-logboek (TWOG, VISEON);
 - ❖ Ouders kunnen de regels/afspraken elk jaar vinden in de schoolgids. Het pestprotocol staat op de website van de school.

1.6 Als er dan toch gepest wordt (curatieve aanpak)

Het kan natuurlijk voorkomen dat er ondanks alle maatregelen in de preventieve sfeer toch nog gepest wordt. Pesten gebeurt meestal stiekem en buiten het gezichtsveld van leerkrachten. Het is belangrijk dat het gemeld wordt door ouders, leerlingen of anders betrokkenen bij de leerkracht. Als gezien wordt, of door onderzoek bij vermoeden of horen bevestigd wordt dat er gepest wordt, dan gaan we over tot de volgende aanpak:

1. De gepeste ondersteuning geven;

- De gepeste serieus nemen; aangeven dat je actie gaat ondernemen;
- Medeleven tonen, luisteren en vragen: hoe en door wie wordt gepest?
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten;
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil, etc.

2. De pester stoppen;

- In gesprek aangeven dat je het gedrag afkeurt. Zoeken naar de reden van het pesten;
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste;
- Excuses laten aanbieden;
- Aangeven dat je verwacht dat de pester zich houdt aan de afspraken en omgangsregels zoals die bekend zijn. Ingaan op eventuele sancties zoals binnenblijven, passend strafwerk maken of nablijven tot alle kinderen naar huis zijn;
- Tenslotte afspraken maken over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het eind van iedere week in een kort gesprek aan de orde. Waardeer nadrukkelijk positief gedrag.

3. Meelopers aanspreken;

De meeloper zien wij als een passieve pester. Hij is medeplichtig. Blijft op afstand, doet niets om het pesten te stoppen. Hij neemt het niet op voor het slachtoffer. Hij lacht mee met de pester, omdat hij bang is om zelf gepest te worden. Deze dingen worden bespreekbaar gemaakt in de groep. Informatie over pestgedrag valt niet onder “klikken”. De groep moet dit duidelijk ervaren. Wijs de groep nog eens op de omgangs- en gedragsregels.

4. Dossier aanleggen.

De leerkracht maakt een verslag in het doorschrijfjournaal over de betreffende situatie en de gevolgde aanpak. Ouders/verzorgers van de pester en de gepeste worden op de hoogte gebracht van de feiten.

Om nader te verkennen:

Afhankelijk van de ernst van de situatie kan ook worden gekozen voor de No Blame aanpak. Dit is een aanpak tegen pesten waarbij niemand gestraft wordt, maar een beroep wordt gedaan op de (positieve) kracht van de groep om het probleem op te lossen (voor meer informatie zie: <http://www.leefstijl.nl/?E=504>).

1.7 Als het pesten door blijft gaan

Als het pesten doorgaat, gaan we activiteiten ondernemen waarbij alle vijf betrokken partijen (de gepeste, de pester, de meelopers de leerkrachten en de ouders) aandacht krijgen: Het zgn. vijfsporenbeleid.

❖ Hulp aan het gepeste kind

- Adviezen; probeer bespreekbaar te maken waarom het kind gepest wordt.
- Sociale vaardigheidstraining aanvragen via de Commissie van Begeleiding (CvB) door leerkracht in overleg met ouders. (Rots en Water)
- Gesprekken met ouders, eventueel samen met Intern begeleider, directie, CvB.
- "Hoe verder"-afspraak.

❖ Aanpak van het gedrag van de pester

- Straffend gesprek omdat hij geen veiligheid heeft geboden.

Mogelijke straffen:

- Kind later naar huis laten gaan in overleg met de ouders (zie H8: Stappenplan);

- Gesprek met ouders/verzorgers over de situatie. Aan hen vragen om aan het probleem een einde te maken. Ouders/verzorgers kunnen niet ontkennen dat hun kind pest. Alle activiteiten zijn vastgelegd in het doorschrijfjournaal.

➤ Probleemoplossende gesprekken door leerkracht eventueel in samenwerking met de Intern begeleider, directie, Commissie van begeleiding. Onderzoeken wat de reden voor het pestgedrag kan zijn:

- Weinig aandacht van de ouders;
- Lichamelijke bestraffing door ouders;
- Ouders corrigeren agressief gedrag niet;
- Zelf gepest zijn;
- Reactie op bepaalde smaak-, geur- of kleurstoffen;
- Slecht voorbeeld van ouders of andere volwassenen;
- Blootstelling aan geweld via TV of computerspelletjes.

➤ Sociale vaardigheidstraining aanvragen door de leerkracht in overleg met de ouders, intern begeleider en Commissie van Begeleiding. (CvB).

➤ Maken van een “hoe-verder”-afspraken. Aangeven wat er van de pester wordt verwacht en wat er zal gebeuren als hij verder pest. Deze afspraken worden schriftelijk vastgelegd (middels een contract dat opgenomen wordt in het leerling dossier) en ondertekend door de leerling, zijn / haar ouders, de leerkracht en de directie.

❖ Aanpak van de meelopers

- Maken van duidelijke afspraken via gesprekken;
- Gemaakte afspraken worden na bepaalde tijd gecontroleerd;
- Contact met ouders/verzorgers;
- Aantekening in het leerling dossier.

❖ Leerkrachten (team)

- Gemaakte afspraken doorgeven aan alle betrokkenen;
- Collectieve controle op afspraken. Bespreken in teamvergadering;
- Leerkracht moet informatie hebben over achtergrond, signalen, gevolgen, oorzaken en aanpak (orthotheek);
- Als leerkrachten het probleem niet willen of kunnen zien is de inschakeling van de vertrouwenspersoon (dhr. Peter Smeets) mogelijk. Als allerlaatste mogelijkheid kan een klacht ingediend worden bij de landelijke klachtencommissie:

Landelijke Klachtencommissie Onderwijs
Postbus 185
3440 AD Woerden

❖ Ouders

Zoals uit bovenstaande blijkt worden de ouders geïnformeerd en betrokken bij de verdere activiteiten om het pesten te stoppen.

1.8 Sanctiebeleid

Bij pestbeleid past ook een sanctiebeleid. Het moet voor iedereen duidelijk zijn welke maatregel bij welk gedrag genomen wordt. Het moet ook duidelijk zijn wie in welke situatie een sanctie kan opleggen.

Stappenplan “Gouden regel”:

Onze Gouden regel is:

Wij gaan respectvol met elkaar om, Je mag elkaar niet storen: niet door je gedrag, je houding of je taalgebruik

- Deze regel geldt voor alle leerlingen, leerkrachten, schoolleiding en ouders

-
- Deze regel dient als toetssteen voor alle voorkomende en hieronder niet nader genoemde voorbeelden

A: Overtreding van de gouden regel algemeen:

- bespreken van gewenst gedrag, met beide partijen + waarschuwing
- time-out: aan de kant staan gedurende 5 minuten
- indien dit niet helpt: nablijven 30 minuten in lokaal binnen het cluster, toezicht leerkracht
 - taakgerichte straf; dag erna
 - met relevant werk: dag erna
- ouders in kennis stellen van nablijven voorafgaand aan de uitvoering van de straf
- Vermelding in leerling doorschrijfjournaal.

B: Ernstig negatief gedrag: (in ernstige mate overtreden van de gouden regel)

- 1 bespreken negatief gedrag/ wenselijk gedrag aangeven
 - a. volgt waarschuwing + vermelding in leerling doorschrijfjournaal
 - b. straf: 1x nablijven / ouders inlichten
- bij ernstig negatief gedrag tijdens speciale activiteit binnen of buiten de school
 - zie a + b + geen deelname aan volgende activiteit
- moedwillige beschadiging / vernieling
 - zie a en b + kosten worden vergoed
- 2 2^e keer: bespreken gedrag
 - a. straf nablijven 2 middagen / ouders inlichten
 - b. gedragsschrift opstarten tussen leerkracht en ouders
 - c. maatregelen bespreken met ouders
 - d. Vermelding in leerling doorschrijfjournaal.
- 3 3^e keer
 - a. time-out van twee dagen: buiten de klas werken / onder toezicht / met taak
 - b. maatregelen bespreken met ouders
 - c. terugkoppelen resultaten
 - d. vermelding in leerling doorschrijfjournaal.
- 4 4^e keer
 - a. schorsing van 2 dagen / uit de school met huiswerk
 - b. maatregelen bespreken met ouders / bestuur / inspectie
 - c. terugkoppelen
 - d. vermelding in leerling-logboek
- 5 5^e keer
 - a. schorsing van een week / uit de school met huiswerk
 - b. maatregelen bespreken met ouders / bestuur / inspectie
 - c. terugkoppelen
 - d. vermelding in leerling doorschrijfjournaal.

-
- 6 6^e keer
- a. verwijderingprocedure opstarten
 - b. maatregelen bespreken met ouders / bestuur / inspectie
 - c. terugkoppelen
 - d. vermelding in leerling doorschrijfjournaal

C: agressief gedrag / aanhoudend recalcitrant / stelen
Instappen in schema bij schorsing 1 (stap 4)

1.9 Adviezen aan de ouders

❖ Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind;
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat: probeer contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken;
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken;
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen;
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

❖ Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus;
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden;
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen;
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet;
- Corrigeer ongewenst gedrag in overleg met leerkrachten / directie / intern begeleider en benoem het goede gedrag van uw kind;
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van de school staat.

❖ Alle andere ouders:

- Neem ouders van het gepeste kind serieus;
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan;
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag;
- Geef zelf het goede voorbeeld;
- Leer uw kind voor anderen op te komen;
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

DIGITAAL PESTEN

2.1 Doelstelling van het protocol

We willen streven naar een pestvrije school. We vinden dat we er alles aan moeten doen om de aan onze zorg toevertrouwde kinderen een zo veilig mogelijke omgeving te garanderen, zodat ze zich optimaal ontwikkelen. Daar valt ook de nieuwe media onder. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.

Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan.

2.2 Voorwaarden voor beleid

Om pestgedrag te kunnen voorkomen en/of aanpakken voldoen we aan de volgende voorwaarden

(zie ook voorwaarden in paragraaf 1.2):

- ❖ Leerkrachten hebben kennis van en ervaring met het nieuwe medium;
- ❖ Leerkrachten begeleiden kinderen op het internet;
- ❖ De aanpak van het 'digitaal pesten' verschilt niet veel van datgene wat je doet om pesten in het echte leven aan te pakken;
- ❖ Leerkrachten van SBO de Wissel treden op tegen de daders, praten met alle betrokkenen en beschermen kinderen door ze weerbaar te maken.

2.3 Wat wordt er onder het 'nieuwe pesten' verstaan?

Het internet biedt veel mogelijkheden om te pesten:

- ❖ Er worden opzettelijk virussen naar elkaar gestuurd;
- ❖ Homepages en mailadressen worden gekraakt;
- ❖ Kinderen sturen anonieme dreigmails (hatemail);
- ❖ Ze zetten foto's van elkaar online met vervelende teksten;
- ❖ Ze schelden elkaar via MSN uit;
- ❖ Kinderen bestellen online producten voor iemand anders;
- ❖ Er worden 'anti-Hyvespagina's' gemaakt.

Overal op forums, prikborden en gastenboeken kan men vrij anoniem berichten plaatsen. Pesten via het internet is vaak harder en gemener dan op bijvoorbeeld het schoolplein of in de gangen. De pester kan anoniem blijven. Digitaal pesten vindt voornamelijk plaats buiten schooltijden, maar beïnvloedt wel het pedagogische klimaat in de klas en dus ook de lessen.

2.4 Signalen dat een kind gepest wordt

Dezelfde signalen als genoemd in het pestprotocol zijn hier van toepassing.

2.5 Activiteiten in het kader van preventie

Met interactie, instructie en klassenmanagement scheppen we de voorwaarden voor een pedagogisch klimaat waarin elk kind tot zijn recht komt. Als we daar stap voor stap verbeteringen in aanbrengen, werken we ook aan veiligheid.

Hoe werken we daar in de klas aan?

- ❖ Werken met het pestprotocol;
- ❖ De manier waarop we kinderen begeleiden op het internet;

-
- ❖ Leerkrachten tonen interesse in wat kinderen op het internet doen;
 - ❖ Klassengesprekken over het onderwerp “veilig internet”:
 - Leerlingen moeten horen dat een online geintje niet als geintje hoeft over te komen;
 - Leerlingen moeten zich bewust worden van het oude adagium ‘Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet’;
 - Leerlingen moeten zich leren beheersen, simpelweg tot 10 tellen als iets of iemand op internet hen irriteert;
 - ❖ In elke bovenbouwgroep worden de afspraken en regels aan het begin van het schooljaar nogmaals besproken.

Deze afspraken en regels komen neer op het volgende:

- **Surfen en gamen**
 - Ik weet dat niet alles waar is wat ik op leuke websites zie;
 - Ik download niets, geen games, geen software, geen muziek;
 - Ik mag mezelf niet registreren op websites;
 - Als ik iets tegenkom wat ik niet wil zien, klik ik het weg (als het niet lukt, vraag ik hulp);
 - Als ik me vervelend voel door iets wat ik heb gezien, dan vertel ik dat aan iemand die ik vertrouw.

- **Chatten en MSN'en**
 - Ik mag op school niet chatten;
 - Ik geef geen e-mailadressen, gewone adressen, namen (ook niet van school), telefoonnummers, foto's, wachtwoorden en andere persoonlijke informatie aan mensen die ik alleen van het chatten ken;
 - Ik reageer niet op pesterijen, dreigementen of scheldpartijen en haal zelf ook niet van dit soort 'geintjes' uit via internet;
 - Ik blijf altijd (thuis en op school) vriendelijk en eerlijk en scheld niet (terug);
 - Als er iets vervelends gebeurt, ga ik weg van de betreffende site;
 - Ik mail niet zomaar met mensen die ik van internet ken en spreek niet met ze af zonder dat mijn ouders dat weten.
- **Mailen**
 - Ik open nooit mailtjes van onbekenden;
 - Ik open geen attachments, ook niet van bekenden;
 - Ik verstuur geen viruswaarschuwingen en geen kettingbrieven;
 - Spam en junkmail gooi ik meteen weg en ik reageer er nooit op;
 - Ik verstuur geen foto's;
 - Ik verstuur geen anonieme mail;
 - Ik verstuur geen flauwe grappen, dreigmail of hatemail.

- **Webwinkelen**
 - Ik koop niets in een webwinkel.

- **Huiswerk doen met internet**
 - Ik weet dat niet alles waar is wat ik op internet tegenkom;
 - Als ik niet weet of ik een website kan gebruiken, vraag ik raad aan de leerkracht;
 - Ik neem niet zomaar teksten over van websites voor schoolopdrachten.

2.6 Als er dan toch gepest wordt

Het kan natuurlijk voorkomen dat er ondanks alle maatregelen in de preventieve sfeer nog gepest wordt. Als gezien wordt – of door onderzoek bij vermoeden of horen bevestigd wordt – dat er gepest wordt, dan gaan we over tot de volgende aanpak:

Spoor de dader op:

- ❖ Soms is de identiteit van de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Roep daarbij de hulp in van de ICT-coördinator. Deze moet kunnen nagaan wanneer het bericht verstuurd is en welke klas op dat moment gebruik maakte van de computers. De stijl van het bericht en eventuele taalfouten kunnen de dader verraden.
- ❖ De dader kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er is gebeurd (zie hoofdstuk 1.6 van het pestprotocol)

2.7 Als het pesten door blijft gaan

Zie hoofdstuk 1.7 van het pestprotocol.

2.8 Sanctiebeleid

Zie hoofdstuk 1.8 van het pestprotocol.